Brusel, 16. novembra 2026

Otvorený list: legislatívny návrh o geneticky modifikovaných mikroorganizmoch predstavuje vážnu hrozbu pre poľnohospodárstvo, zdravie a životné prostredie. 50 organizácií žiada jeho zamietnutie

Vážení poslanci Európskeho parlamentu,

dňa 25. novembra bude Európsky parlament hlasovať o legislatívnom návrhu týkajúcom sa geneticky modifikovaných mikroorganizmov (GMM). GMM môžu byť veľmi rôznorodé mikroorganizmy (vírusy, baktérie, huby, riasy atď.), ktoré boli geneticky modifikované. V súčasnosti sa na ich uvoľňovanie do voľného prostredia vzťahujú predpisy pre GMO podľa smernice 2001/18/ES a na ich používanie v uzavretom prostredí podľa smernice 2009/41/ES.

Tento legislatívny návrh plánuje priamo zmeniť smernicu 2001/18/ES s cieľom oslabiť požiadavky vzťahujúce sa na GMM: v prvom rade, navrhuje vytvoriť novú kategóriu „nízkorizikových GMM“, pre ktorú budú platiť menej prísne alebo žiadne požiadavky na posudzovanie rizík pre životné prostredie a zdravie a na monitorovanie životného prostredia (vzhľadom na absenciu metód detekcie a identifikácie, ktoré sa stali nepovinnými).Po druhé, navrhuje neobmedzené povolenie všetkých GMM bez požiadavky na pravidelné prehodnocovanie na základe najnovších vedeckých poznatkov a najnovších skúseností. A napokon neobsahuje žiadne ustanovenie, ktoré by zakazovalo zneužívanie na účely rozšírenia rozsahu patentov týkajúcich sa týchto GMM v prípade kontaminácie, proti čomu nebudú mať poľnohospodári a ostatní subjekty v agropotravinárskom sektore žiadnu ochranu.

V mene 50 signatárov zastupujúcich poľnohospodárov, ekologický a biodynamický sektor, osivové siete, osivárske spoločnosti a šľachtiteľov rastlín, organizácie občianskej spoločnosti a občianske hnutia vyjadrujeme hlboké znepokojenie nad týmto legislatívnym návrhom: úplne ignoruje zásadu predbežnej opatrnosti, hoci je zakotvená v európskych zmluvách. Živé GMM doteraz v EÚ nikdy neboli povolené na uvádzanie na trh a šírenie v otvorenom životnom prostredí[1]. Po uvoľnení do životného prostredia sa GMM môžu rýchlo množiť, rekombinovať a vymieňať si gény alebo genetické informácie s inými mikroorganizmami a organizmami. To im umožňuje veľmi rýchlo sa šíriť v ekosystémoch. Potenciálne škody, ktoré by to mohlo spôsobiť poľnohospodárskym systémom, prírodným ekosystémom a zdraviu ľudí a zvierat, budú nekontrolovateľné, pretože po uvoľnení týchto GMM do životného prostredia nebude možné zmerať ich vplyvy ani ich zo životného prostredia odstrániť.

Vedeckí experti bijú na poplach

Súčasné vedecké poznatky o mikroorganizmoch zostávajú veľmi obmedzené: 99 % mikroorganizmov, ktoré sú základom života na Zemi, a viac ako 90 % pôdnych mikroorganizmov, ktoré umožňujú poľnohospodárstvo, zostáva úplne neznámych. To isté platí aj o ich vzájomných interakciách a o ich genetickom a epigenetickom vývoji, ktorý prebieha oveľa rýchlejšie (za niekoľko hodín alebo dní) než u rastlín, zvierat a iných organizmov. Uvoľňovanie GMM do životného prostredia bez prísneho individuálneho hodnotenia rizík a analytickej vysledovateľnosti (detekčných a identifikačných metód) nie je v žiadnom prípade ospravedlniteľné. Tieto požiadavky, tak ako sú stanovené v súčasných právnych predpisoch, sú nevyhnutné na obmedzenie ich šírenia v prípade, že sa po ich uvoľnení objavia škody.

Mimoriadne nás znepokojuje skutočnosť, že napriek týmto závažným obavám týkajúcim sa bezpečnosti **Európska komisia zverejnila tento legislatívny návrh bez toho, aby predtým vykonala posúdenie vplyvov.** Na túto skutočnosť upozornilo nedávne stanovisko zverejnené kolektívom 62 francúzskych výskumníkov, ktorí vyzývajú európskych tvorcov politík, aby pred schválením tohto legislatívneho návrhu riadne vyhodnotili jeho vplyv. Nedávne odborné stanovisko

vydané Nemeckým spolkovým úradom na ochranu prírody (BfN) taktiež odhaduje, že tento legislatívny návrh môže viesť k zníženiu úrovne ochrany životného prostredia, a jasne odporúča, aby sa namiesto *„presadzovania rozsiahlej deregulácie bez dostatočných empirických základov [sústredilo] na ďalšie spresnenie a harmonizáciu praxe presadzovania práva v rámci existujúceho právneho rámca“.*

Patentované GMM: nová hrozba pre poľnohospodárov a agropotravinársky sektor

Poľnohospodári sú mimoriadne znepokojení, pretože pri produkcii potravín sú závislí od pôdnych mikroorganizmov. Vplyvy na agropotravinárske systémy by mohli byť absolútne katastrofálne, najmä keď vieme, že existuje viacero spôsobov využitia GMM pre poľnohospodárstvo, konkrétne pesticídy, hnojivá alebo výrobky na báze GMM používané v oblasti zdravia zvierat či pri spracovaní potravín.

Okrem toho sú GMM geneticky modifikované organizmy (GMO): preto naďalej podliehajú zákazu v konvenčnej poľnohospodárskej a potravinárskej výrobe bez GMO a v ekologickom poľnohospodárstve, **avšak návrh na oslabenie požiadaviek týkajúcich sa detekčných metód a monitorovania znemožní koexistenciu.** Navyše, hoci legislatívny návrh formálne nemení požiadavku na označovanie GMM, **spoľahlivosť označovania nebude zaručená, ak už nebude povinné zverejňovanie detekčných a identifikačných metód.** Povinnosť označovania sa vzťahuje iba na výrobky, ktoré obsahujú geneticky modifikované mikroorganizmy (GMM), a nie na poľnohospodárske a potravinárske výrobky vyrobené s využitím GMM (hnojivá, biopesticídy, prísady na spracovanie). Spotrebitelia tak nebudú mať žiadnu možnosť vybrať si výrobky bez GMO. To je o to znepokojujúcejšie, že geneticky modifikované mikroorganizmy (GMM) používané v poľnohospodárstve a pri spracovaní potravín sa môžu znovu spojiť s mikroorganizmami v pôde, poľnohospodárskych produktoch a spracovaných potravinách a následne aj s miliónmi mikroorganizmov, ktoré v organizmoch hospodárskych zvierat a ľudí zabezpečujú trávenie a správne fungovanie imunitného systému. Nevieme nič o možných škodlivých dôsledkoch takejto rekombinácie, ktoré nebudeme schopní identifikovať ani vysledovať.

V posledných rokoch dochádza k nárastu počtu patentov na GMM, hoci na trhu je stále povolených len málo produktov. Už teraz však môžeme pozorovať trend koncentrácie týchto patentov v rukách niekoľkých spoločností[2]. Aké budú dôsledky, ak sa GMM uvoľnia do otvoreného životného prostredia? **Tento legislatívny návrh neobsahuje žiadne ustanovenia, ktoré by zakazovali zneužívanie rozšírenia rozsahu pôsobnosti patentov vzťahujúcich sa na tieto GMM** v prípade náhodnej kontaminácie, ani nezakazuje patenty vzťahujúce sa na mikroorganizmy určitej čeľade obsahujúce špecifickú genetickú sekvenciu, vrátane tých, ktoré nepochádzajú z patentovaného postupu.

Požadujeme od Európskeho parlamentu, aby zachoval bezpečnostné normy pre tieto GMM, namiesto toho, aby sa prikláňal k naratívu zjednodušovania. GMM nie sú v EÚ zakázané: môžu byť povolené na základe súčasnej legislatívy o GMO, ktorá zaručuje vysoké bezpečnostné normy (posúdenie rizika, analytickú vysledovateľnosť, označovanie a monitorovanie) pre ľudské zdravie a pre poľnohospodársko-potravinárske systémy.

V mene signatárov vás žiadame, aby ste tento nebezpečný legislatívny návrh v nadchádzajúcom hlasovaní na plenárnom zasadnutí nepodporili. Vzhľadom na riziká spojené so šírením GMM v životnom prostredí sú pozmeňujúce návrhy, ktoré boli predložené s cieľom vylepšiť tento návrh, nedostatočné. Dňa 10. novembra návrh podporila väčšina poslancov Výboru pre verejné zdravie a Výboru pre životné prostredie, pričom boli prijaté pozmeňujúce a doplňujúce návrhy, ktoré sprísňujú určité požiadavky, ale nedokážu spochybniť samotnú deregulóciu.

V súvislosti s nadchádzajúcim hlasovaním na plenárnom zasadnutí vás žiadame, aby ste uprednostnili bezpečnosť a tento návrh zamietli.

[1] *GMM sa už vo veľkej miere používajú v potravinárskom a farmaceutickom priemysle, ale iba v uzavretých priestoroch v súlade so smernicou 2009/41/ES.*

[2] *Podľa databázy PATENTSCOPE Svetovej organizácie duševného vlastníctva (WIPO) zahŕňajú patentové prihlášky uverejnené v období od roku 2015 do septembra 2026, ktoré sa týkajú mikroorganizmov modifikovaných na poľnohospodárske účely, 104 patentových rodín. Tri spoločnosti (Pivot Bio (USA), BioConsortia (USA) a Bayer (DE)) vlastnia 63 z nich, čo predstavuje 61 % všetkých patentov.*

S úctou,

Zoznam signatárov

Medzinárodné a európske organizácie

Biodynamic Federation Demeter International
Corporate Europe Observatory
European Consortium for Organic Plant Breeding
European Coordination Via Campesina
IFOAM Organics Europe

Národné organizácie, subjekty a spoločnosti

AEGILOPS
Amis de la Terre Landes
Amrita Soc. Coop. Agricola
Arbeitsgemeinschaft bäuerliche LAndwirtschaft (AbL) e.V.
Aspro pnpp
Association 1001 Légumes
Bund für Umwelt und Naturschutz (BUND)
Centro Internazionale Crocevia
Demeter France
Ekō
Escola Superior Agrária - Universidade Politécnica de Coimbra
Extnction Rebellion, Campagne Changement de Régime
Fédération Nature et Progrès
Fédération Unie de Groupements d'Eleveurs et d'Agriculteurs (FUGEA)
Federazione Nazionale Pro Natura
Getreidezüchtung Peter Kunz, gzpk
GM Freeze
GMWatch
Greenpeace Italy
Initiative for GE-free seeds and breeding
Kokopelli
Landsforeningen for Økosamfund
Landsforeningen Praktisk Økologi
Li Mestère ASBL
Mètis
Miljøbevægelsen NOAH
Mouvement d'Action Paysanne (MAP-EPI)
Mouvement de l'Agriculture Biodynamique (MABD)
Nature & Progrès
Nordic Maize breeding
OGM dangers
ÖMKi - Research Institute of Organic Agriculture, Hungary
Organic Youth Denmark
POLLINIS
Réseau Semences Paysannes
Save Our Seeds
Scientifiques en Rébellion
SITO seeds Greece
Slow Food Italia
Schweizer Allianz Gentechfrei
Syndicat SIMPLES
Vereenegung fir Biolandwirtschaft Lëtzebuerg asbl.

Slovenskí signatári

AgroCert s.r.o.
Centrum pre trvalo udržateľné alternatívy (CEPTA)
CREAR CREATEC MSC, s.r.o.
BIOMILA SK, s.r.o.
BIO nákupy s.r.o. - DOBRIO
Druživa, o.z.
Eco-Farm Nitra
Framipek s r.o.
PD Krakovany – Stráže, predseda
PPD Liptovská Teplička
Quid est VERITAS
Slovenská asociácia regeneratívneho poľnohospodárstva (SARP)
Slovensko bez GMO
Slovenský zväz agropodnikateľov a rodinných fariem
Vidiecka platforma
Vidiecky parlament na Slovensku (VIPA)
Zväz výrobcov krmív skladovateľov a obchodných spoločností (ZVKSOS)